

UGHY SZABINA

Szólni a bábéli információzajban

*Kérdések Szentmártoni Jánoshoz **

– *A Magyar Írószövetség minden évben impozáns koszorúzással és díjátadókkal emlékszik meg '56-ról. A 60. évforduló kapcsán viszont sokkal nagyobb léptékű rendezvénysorozattal állít emléket. Melyek ezek a rendezvények, melyeknek mi a célcsoportja?*

– Valóban, az idén mi is emlékévet hirdettünk, hiszen a magyar írók életében rendkívül fontos történelmi pillanat volt 1956. A Magyar Írók Szövetsége – a mostani Magyar Írószövetség – 1956-ban vált az írók társadalmi felelősségét kifejező intézménnyé a totalitárius hatalommal szemben. A reformok, majd később a forradalom és a demokrácia eszméit következetesen vállalva szerzett tekintélyt a társadalom minden rétegében. Ha ténylege-

sen nem az írók robbantották is ki és vívták meg a szabadságharcot, szavaik és alkotásaik termékenyítően hatottak a diákságra, az értelmiségre és a munkásságra. Az utcákon és barikádokon harcoló nép heroikus küzdelme pedig csodálattal töltötte el az írókat, akik a forradalom sárba tiprása után igyekeztek fekezni a megtorlást.

Az évfordulóra tekintettel *Írók a forradalomban* címmel egész programsorozattal készültünk, amelynek előkészítésére decemberben emlékbizottságot alakítottunk. Tagjai: *Erős Kinga* kritikus, kiadóigazgató, szerveztünk titkára és elnökségi tagja, *Kiss Gy. Csaba* irodalom- és művelődéstörténész, egyetemi tanár, *Lezsák Sándor* költő, a Magyar Ország-

gyűlés alelnöke, *Salamon Konrád* történész, az MTA doktora és jómagam. Programjaink bemutatására weblapot hoztunk létre.

Mindezt az 1956-os Emlékbizottság kiemelten támogatja, amelynek nagyon örülünk, hiszen e nélkül jóval szegényesebb programot sikerült volna összeállítanunk. Rendezvényeink voltaképpen tavasz óta zajlanak. Túl vagyunk egy sikeres szavalóversenyen, amelyen a diákok *Gérecz Attila* verseivel indulhattak egy szabadon választott '56-os vers mellett. Egy versszínházi premieren, amelyet *Rózsássy Barbara* költő és munkatársam állított össze a váci, füveskerti költők verseiből *Lázár Balázs* és *Tallián Mariann* színművészek részére *Arccal a földön a XX. század* címmel. Azóta már több helyszínen is bemutatásra került, többek közt a Tokaji Írótáborban. Három kategóriában pályázatot hirdettünk az ifjabb nemzedékek számára. A novellairó pályázatunk díjait október 23-ai ünnepségünkön osztottuk ki: I. helyezést ért el *Novák Zsüliet*, a második *Haklik Norbert*, a harmadik pedig *Weiner Sennyey Tibor* lett. Képzőművészeti pályázatunk legjobbjaiból kamarakiállítás nyílik a közeljövőben. S hátra van még a versmegzenésítő pályázatunk eredményhirdetése is. Szeptember 29-én elindítottuk a közkedvelt *Versek szódával* című színházi talk-show-nk 1956-os sorozatát, amelynek vendégei *Ferdinandy György*, *Ágh István*, *Sárközi Mátyás* és *Buda Ferenc* – vagyis olyan alkotók, akik a forradalom idején voltak fiatalok, s valamilyen formában részt vettek az eseményekben. Ágh István megsérült a Kossuth téri vérengzésben, Ferdinandy és Sárközi emigrálni volt kénytelen, míg Buda Ferencet lecsukták '56-os verseiért. Október 5-én egy látványos kerítéskiállítás nyitott meg Lezsák Sándor székházunk Bajza utcai és Városligeti fasori frontján. A tárlaton ama költők és írók nagyméretű portréi, idézetei és életrajzai láthatók-olvashatók egy-egy korabeli utcakép háttérrel, akik aktív szerepet vállaltak a forradalom időszakában. Nehéz volt a válogatás, hiszen jóval több mindenki is felkerülhetett volna. Végül tizenhárom képnél húztuk meg a határt, ahány napig a forradalom tartott. *Ben-*

1. Írók a forradalomban – emlékülés a Parlamentben
2. Koszorúzás az Írószövetség kertjében
3. Az Arany János-díjas András Sándor

kő Andrea muzeológus volt a társam az anyag összeállításában, míg a rendhagyó és igazán impozáns látványért, grafikai tervezésért Gréger Zsoltot illeti dicséret. Október 25-én *1956 filmekben* címmel filmklubot indítottunk Deák-Sárosi László filmtörténész, költő vezetésével. Flash-mobokkal az utca embereit kívánjuk megállítani pár percre, hogy felhívjuk a figyelmüket az írók 1956-os szerepvállalására. Szakmai konferenciát szervezünk. Készül az 1956-os emlék-weboldalunk, amelyen egyrészt mindezt dokumentáljuk és a lehető legszínesebb formában a még szélesebb közönség elé tárjuk, másrészt összegyűjtjük a dokumentumértékű írásokat, hang- és képanyagot, olvasmányokat, a legújabb reflexiókat stb., amelyek az irodalom és 1956 kapcsolatát hivatottak feltárni, reprezentálni. Erős Kinga interjúalbumot készít kortársainkkal, akik megjárták a forradalmat, hiánypótló és nagy erejű kiadvány lesz, amely reményeim szerint okulásul szolgál majd az elkövetkező nemzedékek számára is. Nem biztos, hogy mindenkit sikerül diktafonvégre kapnia, de jó páran megosztották már vele emlékeiket és meglátásaikat, mint például András Sándor, akit az idén Arany János-díjjal tüntettünk ki munkásságáért, Ferdinandy György, Makkai Ádám, Nagy Pál, Papp Tibor és Pomogáts Béla. 2017 februárjában egy nagyszabású épületfestészeti fényelőadásra készülünk, amely székházunk Városligeti fasori oldalán lesz látható. Felkért alkotója a nemzetközileg is jegyzett és keresett Bordos László Zsolt. Azt hiszem, mindezen programmal, kiadvánnyal és akcióval méltóképpen adózunk 1956 szellemi öröksége előtt, s reményeink szerint az ifjúságot is megszólítjuk velük, nem csupán közönségként, hanem alkotóként is.

– Az október 29-ei, parlamenti emléküléssel pedig az országhatárokon is átíveltek, a Lengyel Írók Egyesületének elnöke is felszólal. Mi a cél? Milyen diskurzust kívántok elindítani ennek kapcsán a szomszédos országokkal és irodalmi képviselőivel?

– A Magyar Írószövetség nemzetközi diplomáciával megbízott szervezet, amely mindig is betöltött ilyen szerepet, de ebben az esetben

itt most nincs különösebb cél, mint a közös megemlékezés, a kölcsönös tisztelet kimutatása, a diktatúra lebontásáért vívott küzdelmink sikereinek megünneplése, s hogy együtt tisztelegjünk 1956 hősei előtt. A rendezvény kitüntetett státuszát az is jelzi, hogy a Magyar Országgyűlés elnöke, Kövér László nyitotta meg, s alelnöke, Lezsák Sándor vezette. Felszólalt Bábel Balázs kalocsai-kecskeméti érsek, Schmidt Mária, az 1956-os Emlékbizottság kormánybiztosa, Sergiusz Sternawachowiak lengyel elnökkollégám, valamint Bíró Zoltán, Buda Ferenc, Földváryné Kiss Réka, Kiss Gy. Csaba, Mács József, M. Kiss Sándor, Rózsássy Barbara, Salamon Konrád, Szokolczay Lajos és jómagam. Közreműködött Faragó Laura. Az emlékülés a Magyar Országgyűlés, a Lakitelek Népfőiskola és a Magyar Írószövetség közös rendezvénye.

– A *Versek szódával* sorozat vendégei '56-ot a saját bőrükön megtapasztalt költők és írók. Szerinted mennyire tudnak ennyi idő után visszaemlékezni az akkori eseményekre? Mennyire él bennük elevenen? (Annak ellenére, hogy ezt már nagyban megírták, feldolgozták.)

– Természetesen sok ismerős történet köszön vissza a Pincészház látványos díszletei közt zajló beszélgetéseken, de bizony sokszor meg is illetődünk, mert olyan élmények is felszínre buknak, amelyekről eddig nem, vagy csak ritkán nyilatkozott meg a szerző. A közönség soraiból is érkeznek ilyen, pozitív visszajelzések. Gimnazista osztályokat kellene egy-egy ilyen alkalomra elhozni a színházba, hiszen az utolsó pillanatban vagyunk, amikor még mindezt átadhatjuk a legújabb nemzedéknek. Nem értem az iskolák sükettségét vagy érdektelenségét.

– Mit tapasztalsz, mennyire mozgatja meg ez a téma a fiatalságot? A művészeti pályázataitok kifejezetten ezt a korosztályt kívánták megszólítani.

– Nem csupán a pályázatokkal, hanem a programsorozatunk számos elemével igyekezünk az ifjúság ingerküszöbét elérni. Nem könnyű ebben a bábeli információzajban, amelyben élni kényszerülünk, de meg kell

próbálni. Már nem lehet elég az emlékezés, az összefoglalás és a kibeszélés. Eljött az idő, hogy megismertessük az *y* és a *z* generációval is 1956 örökségét, amelyről, valljuk be, meglehetősen homályos információik vannak gyermekeinknek. Erről az én nemzedékem is tehet, amely még a múlt rendszerben kezdte meg szocializációját, és számára is már csupán történelem a forradalom. Nem céloim bűnbakokat keresni, de legfőképpen talán mégis csak az oktatás a felelős a rendszerváltás után huszonhat évvel, amelyet mindmáig nem sikerült kellőképpen a valósághoz igazítanunk. A középszintű történelem- és irodalomtan- könyvekben és szöveggyűjteményekben még mindig nincs kellő súllyal kezelve a téma.

– Mit üzenhet '56 ezeknek a fiataloknak, akik az elnyomásból semmit sem kaptak?

– Azt, hogy legyenek büszkéek azokra, akik sok esetben annyi idősen áldozták életüket a magyar szabadságért, mint amennyi évesek most ők. És nem csupán a hazájukért tették ezt, hanem azért is, hogy ők már egy szabadabb világban élhessenek. Késett ez a szabadság három évtizedet, de a tett nagysága ettől cseppet sem kisebb.

– Közelgő elnökválasztásod hajrájában még egy ilyen, intenzív rendezvénysorozat is időt szakítasz. Neked van esetleg olyan motivációd, amely miatt láthatóan ennyire szívügyed '56?

– Füveskerti költő volt a mesterem, Kárpáti Kamil. Tőle hallottam először Gérecz Attiláról is, aki 1956 egyetlen költőmártírja. Első kötetemre Gérecz Attila-díjat kaptam. Történelmi hűségre és sorsérzékenységre nevelt második mentorom, Oláh János is, aki a nyáron hosszú és hősies küzdelem árán itt hagyott minket. Soroljam tovább? Nem az elnökválasztás foglalkoztat, hanem hogy méltóképpen végig tudjam vezényelni ezeket a programokat. Többek közt ezért indulok egy harmadik ciklus erejéig, s azért, hogy a székházunk sorsát végleg rendezzem (sok küzdelmet vívtam érte eddig is). Tudom, hogy sok mindenkinek nem tetszik az, amit és ahogy csinállok, de be kellett látnom, hogy az idő múlásával mindenkinek megsokasodnak a rosszakarói, az irigyei, vagy épp az örök elégedetlenkedők hangja erősödik fel. Nincs mitől tartanom és miért szégyenkezнем. Ha megválasztanak harmadszor is, igyekszem lelkiismerettel befejezni a munkámat. Ha nem, van mit csinálnom, s legalább több időm marad írásra is. ♡

* A Magyar Írószövetség *Írók a forradalomban* című kiállításának teljes anyagát mostani különszámunkban találják.

HA ELJÖN AZ IDŐ

A kisfiú a folyóparti csalitost kajtatta, amikor meghallotta a repülőgépmotorok zaját. Az elmúlt hetek tapasztalatai alapján már a hangjuk alapján képes volt megkülönböztetni a repülőket, s a motor zúgásából tudta, ha a magyar légierő Héja és FIAT vadászgépei, a német Messerschmittek, vagy a szövetségesek Wellingtonjai és Liberatorai közelednek. Így már jó előre képes volt megítélni, hogy érdemes-e a pincében, vagy – ha éppen a Zagyva-parton játszott a többi gyermekkel – valamelyik fűzfa lombjai alatt menedéket keresnie, avagy inkább ne vesződjek hasonló óvintézkedésekkel, mert a gépek ugyanis csak átrepülnek a város felett, hogy valahol messze nyugaton, németországi gyárak és laktanyák felett szórják le halálos terhüket. Persze, ha valóban bombázásra került volna sor, akkor a vízpartiombok, valamint a ház alatti pince nagyjából ugyanakkora eredményességgel lettek volna képesek megóvni a kisfiú életét. De ezt ő akkor, 1944. június 2-ának reggelén még nem tudhatta, ugyanis a várost addig egyetlen alkalommal sem választották a stratégiák légitámadás célpontjává. A kisfiúnak már csak emiatt sem volt oka felfigyelnie arra, hogy a repülőgépek érkezését ezúttal egészen másfajta zaj kísérte, mint bármikor azelőtt. Meg hát nem is nagyon foglalkozott az égből jövő motorberregéssel, amelyhez az előző hetek során egyre inkább hozzászokott már, ugyanis az kötötte le a figyelmét, hogy végre rátaláljon az efféle zajok iránt jóval kisebb türeklépességet tanúsító kismacsakájára, Sajtárra, aki az aznap hajnali átrepülés során ugrott ki egy riadt vinnyantással a Nyúl utcai ház ablakán, s azóta sem tért vissza.

A kisfiú ki tudja, hogy hányadik vízparti bokor alá kukkantott be éppen, csakhogy egyre fokozódó csalódottsággal vegye tudomásul, Sajtár nem rejtőzik alatta, amikor valami mégis arra készítette, hogy felpillantson az égre. A motorberregés-kórusból ugyanis lassan különvált egy önálló szólam, amely rendszertelen gyakorisággal meg-megszakadt, s úgy hangozott, mintha egy göthös öregember krahácsolásának gépi mása lett volna. Amikor a kisfiú az égre emelte tekintetét, egy alumíniumtestű légierődöt látott hanykolódni a magasban, mintha csak papírból hajtogatott mását dobálná a szél. A kisfiú, amikor később visszagondolt az aznap történetekre, nem tudta mire vélni, hogyan kerülhetett a gép ilyen állapotba, amikor a légvédelmi ütegek egyikét dőreje és a sűrű bombarobbanások csak

jóval azután kezdtek robajlani a vasútállomás felől, hogy megpillantotta volna a repülőket, amely sűrű koromfelhőcsikot húzva maga után kétségbeesetten próbált újra megkapaszkodni a levegőben. Végül a motor köhintett egy utolsót, a fényes fémtest megbicsaklott a levegőben, belesapódott a Kisgyep mögött nyújtózó szántóföldbe, s jó száz méter hosszán lekaszált az épp csak hogy kalászba szökkenő búzát, mígnem végül egyik szárnyát vesztetten, leszakadt alkatrészek nyomvonallal maga mögött megállapodott a letarolt búzamezőn.

Amikorra a kisfiú odaért a felszárnyúvá csonkult Thunderbolthoz, ott látta heverni a pilóta görcsbe merevedett testét a géproncs mellett. A pilótafülke sértetlen fedele fel volt nyitva, s ebből a kisfiú arra következtetett, hogy a repülőnek maradhatott annyi ereje, hogy maga kászálódjék ki a balsorsú gépmadárból, mielőtt pár lépéssel odébb ledöntötte volna lábáról a sérülései. Amikor a kisfiú odatért mellé, a katonában még pislákol az élet. Szaporán zihált, mintha kétségbeesetten próbált volna nem lemaradni a következő lélegzetvételről, s ezek mindegyike tovább táplálta zúzott mellkasa felett a pilótadzsekin terjedő, apró légbuborékokkal telepötyözőt vérfojtót.

A kisfiú közelebb hajolt a férfihöz, hogy légzését könnyítendő lehámozza róla a barna bördzsekit, ám eltartott egy darabig, amíg boldogult a villámzárral. Éppen készült volna kiügyeskedni a pilóta bal karját a ruhadarabokból, amikor jobbjának egy hirtelen mozdulataival a férfi megragadta a csuklóját, mélyen a szemébe nézett, s kétségbeesett erőfeszítéssel formálva a szavakat így szólt hozzá:

– Bent... a jacket... inner pocket... belső zsebben... tied...

Aztán szorítása egyetlen pillanat alatt megnyihült, s visszahanyatlott a búzakarászok közé.

A kisfiú benyúlt a halott vadászpilóta dzsekijének belső zsebébe, amely egy fényes, ezüst zseborát rejtett. A fiú felpattintotta a rugós fedelet. A másodpercmutató ütemesen róttá köreit a számlapon, amelyről a kisfiú leolvasta a pontos időt: nyolc óra huszonkilenc perc.

Ekkor vette észre a vésetet az órafedélen. Közelebb emelte szeméhez a mives szerkezetet, hogy elolvashassa az apró, régies kalligráfiával írott szöveget. *Itt élned, halnod kell. Michal Czarnowski 1849.*

Ebben a pillanatban felvisítottak a légvé-

delmi szirénák, s a levegőt hamarosan megtöltötte a bombák süvítése, a robbanások zaja és a lángoló vasútállomás felől terjedő fojtó, fekete füstfelleg.

Sajtár, a kismacska aznap este megkerült. A nyávogás nyomán talált rá a fiú a Nyúl utcán szanaszét heverő törmelék között. Hazamenüik már nem volt hová és kihez.

* * *

Damjanich János tábornok beszélye Michal Czarnowskihoz, a lengyel légió hadnagyához Világosnál, 1849. augusztus 12-én, egy sakk-tábla felett, magyar nyelvű átiratban:

Kedves Michalom, azt hiszem, ma játszunk utoljára. Talán holnap, talán holnapután lesz a napja, de hamarosan mindennek vége lesz... levette a bástyámat a futárral? Ravasz. Tehát pár nap múlva, amikor letesszük a fegyvert a muszka előtt, én is ott leszek. Nem mintha hinnék a kegyelemről szóló ígéreteiknek. Majd másfél évbe tellett a császárnak, hogy idáig juttassanak bennünket, s a legjobb stratégái is kevésnek bizonyultak, a cári segítség nélkül semmire sem mentek volna ellenünk. Ekkora pofont nem hagyhatnak megtorlatlanul. Talán golyót kapok majd. Az is lehet, hogy kötelet. De attól sem félek. Nem szégyen az, csak akkor, ha gazemberségért kapja valaki. Ha azért, amiért én veszem majd a nyakamba, akkor nekem dicsőség, s aki adja, annak szégyen.

Vége a futárodnak, Michal. Látod, milyen fontos tud lenni egy gyalog is a megfelelő helyzetben? A fegyverletételkor is miattuk leszek ott. Azt, hogy nekem nem lesz kegyelem, jól tudom. De így azok az ezrek, akik hír és dicsőség nélkül szenvednének ki a csatátér véres sarában, megmaradhatnak. Megmaradnak majd, élni fognak, s biztos vagyok benne, hogy ha császári alattvalóként is, de beszélnek majd rólunk gyermekeiknek és unokáiknak egy családi tűzhely mellett. A jelenlegi helyzetben ez a legtöbb, amit a hazáért, Magyarorszáért tehetünk.

Egy huszárral kevesebbed van, kedves Misiekem.

Furcsállhatnád is akár, hogy a drága magyar hazáról szólok hozzád szerbül, azon a nyelven, amelyet a szüleimtől tanultam, s amelyet oly remekül sikerült elsajátítanod sakkjátszmáink során, s amelynek köszönhetően én magam is oly gyorsan megtanultam érteni a ti lengyel beszédeket. Éppen azért fogtunk fegyvert ezért az országért, te és én, mert ha győzünk, akkor egy nagy, közös, szabad haza szökkenhetett volna szárba és virá-

gozhatott volna ennek az országnak a talaján. Ahol nem a német, vagy a muszka mondaná meg, mit tegyünk, és szabná át országainkat kénye-kedve szerint. Külön-külön gyöngék vagyunk, együtt viszont, ha nem is mi igazítanánk a világ folyását, de a saját sorsunkét bizony magunk kormányozhatnánk. Ti, lengyelek, jól tudjátok ezt, s hiszem, hogy hamarosan mind többen megtanulják.

Levetted a bátyámat, Michal? Annyi baj legyen... Attól tartok, több is veszend majd itten hamarosan.

Csend lesz. Csend a harcmezőkön, a tereken. De nem a szívekben, s nem a családi asztal mellett. A háborúskodás ideje hamarosan lejár, s elérkezik az építése. Láthatatlan hidakat kell emelnünk egymás felé, a Balti-tengertől az Adriáig. Aztán közös erővel felépíteni valamit, ami csak a miénk, de mindannyiunké. Gondolj bele: ha egyszer valaki a fejébe veszi – és biztos lehetsz benne, hogy lesz majd ilyen –, hogy mindenkit, aki német nyelven szól, egy országban egyesít, az világveszedelem! Abból, hogy mivel jár, ha Oroszország megindul nyugatnak, éppen most kaptunk ízelítőt. Külön-külön senkik vagyunk, együtt a magunk urai. Most ezt a tudást kell nektek, túlélőknek továbbadnotok gyerekeiteknek, hogy majd ha eljön az idő, ennek a tudásnak a birtokában cselekedjenek.

Michal, adnék neked valamit emlékre. Egy Petőfi Sándor nevű poétától kaptam. Úgy hírlík, ő is ott veszett másfél hete Segesvárnál. A legnagyobb magyar hazafiak egyike volt. Bemutatott be neki pár hónappal ezelőtt. Ugyanazon a nyelven beszélgettem vele is, mint most veled, ő az apja után bírta. Az órát egy másik magyar poétától kapta, aki a hazáról szóló nagy versezetének egy sorát vésette a fedélbe. Egy cipyszer ötvössel, aki a tüzéknél szolgált, beleróvattam a neved. Legyen a tiéd mostantól!

Ne mondj semmit, barátom!

Világos mattot ad.

Brian O'Donahue, a Titanic karbantartó személyzetének tagja éppen eleresztett egy szaftos káromkodást, miközben derékgig csurom vizesen felcaplatott az E fedélzetről az

egygyel fentebbi szintre vezető lépcsőn. Pár pillanattal azelőtt, amikor a harmadosztályú jeggyel utazó utasok, az alacsonyabb rangú tengerészek és a számos, jegy nélkül hajózó potyautas elszállásolására szolgáló szint kabinjait kutatta a kisfiú az apja után, éppen akkor nyitott be az egyik személyzeti szobába, amikor a válaszfal, amely a dohányzótól választotta el, átszakadt. Féktelenül zúdult a víz a szobába, onnan meg tovább, ki a folyosóra, s már derékmagasságig ért, amire O'Donahue a felsőbb szintre vezető lépcsősorhoz jutott. A szaftos káromkodás tárgya pedig ő maga volt. Amiatt szórta önféjére a válogatott szitokszavakat, hogy a queenstowni kikötőben, amely a gőzös utolsó, írországi állomása volt, mielőtt nekivágott volna az Atlanti-óceánnak, nem hallgatott kabintársára, John Coffey-ra. A fiatal fűtő ugyanis, miután a hajó horgonyt vetett, sietősen összepakolta cókómóját, aztán elbúcsúzott O'Donahue-tól, mondván, ő még egyszer nem teszi a lábát a Titanic fedélzetére, mert – így Coffey – az „úszó temető, és soha nem fogja elérni az óceán túlpartját”, ezért „írként szólva egy másik írhez” kéri, hogy mentse ő is az életét, s ne szálljon vissza a gőzösré.

Ahogy közeledett a vége az alig másfél órási kimenőnek, amely csak addig tartott, amíg a Queenstownnál hajóra lépő utasokat a fedélzetre engedték, Brian O'Donahue mind kevesebb készletet érzett arra, hogy visszatérjen a Titanicra. Egyre ott visszhangzottak a fülében Coffey szavai, s az járt a fejében, hogy mi van, ha soha többé nem lesz alkalma szárazföldet érinteni a lábával azután, hogy ismét a fedélzetre vezető pallóra lép. Talán csak tovább álldogált volna a világ legnagyobb gőzöset megcsodálni összegyűlt tömegben egészen addig, amíg a Titanic önélküle szedi fel a horgonyt, ha fojtott hangon, majdnem suttogva meg nem szólítja a mellette álló fiatalember, mondván, ha feljuttatja a hajóra, kész kifizetni neki a rendes vételárnak megfelelő összeg kétszeresét. Bár ruházata és a kezében tartott bőrönd szerény mérete alapján O'Donahue szemében a férfi a harmadosztályúnál előkelőbb besorolást aligha érdemelt, a

jó tárgyalási pozíció reményében a tengerész a legdrágább másodosztályú menetjegy árának kétszereséről indította az alkudozást:

– Százhusz font sterling lesz.

O'Donahue lepődött meg legjobban, amikor a férfiú beleszámolta a markába a pontos összeget.

A tengerész úgy ítélte, hogy valamiért nagyon fontos a kissé idegenszerű angolsággal szóló férfiúnak, hogy mihamarább elhagyja a queenstowni kikötőt, s úgy döntött, hogy tovább emeli a tétet. A szundikáló csecsemő felé bökött, akit a férfiú a baljával szorított magához:

– És a gyerek jegye?

A férfi tekintetében néhány pillanatra a kétségbeesés és a harag látszott viaskodni egymással, aztán erőt vett magán, s ismét a zsebébe nyúlt, ahonnan egy mives, ezüst láncon lógó zseborát vett elő.

– Pénzem több nincsen, s ott kell lennem ezen a hajón, amikor elhagyja a kikötőt. Tegye el, egyedi darab, a nagyapám hagyta rám.

O'Donahue intett a férfinak, hogy kövesse. A palló túlvégén a fedélzetre lépőket ellenőrző tengerész markába nyomta a férfiútól kapott bankjegyek egyikét, mondván, „csak körülnéz az unokatestvérem meg a kisfia egy kicsit a hajón”, aztán tovasietett a férfiúval és a karján szundító fiúcskával a harmadosztályú utasokkal teletömött E fedélzet felé.

A férfi, aki Gregory Czarnowski néven a szomszédos Corkban látta meg a napvilágot lengyel bevándorlók gyermekeként bő két évtizede, akár rendes jegyet is vehetett volna, s akkor sokkal kevesebért és törvényesen utazik a Titanicon. Gregorynak azonban jó fertályórával előbb még esze ágában sem volt a gőzösré szállni. Nem akart mást, mint hogy a világ legpompásabb hajójának megtekintésével tegye emlékezetessé azt a rövidke hetet, amelyet volt felesége beleegyezésével kettesben tölthetett alig egyeztetendő kisfiával. Még ha a fiúcska nyilván semmire sem fog emlékezni majd az ily zsenge korban átélt eseményből – ráadásul mire a kikötőhöz értek, el is szundított a vállán –, úgy ítélte, jó alkalom ez arra, hogy szert tegyenek egy közös emlékre, amelyet a későbbiekben majd újra meg újra elmesélhet a gyermeknek. Ám ahogyan egyre közeledett a Titanic kifizetésének ideje, amelyet követően sietősen vissza kellett volna térnie Corkba, hogy kisfiukat átadja az anyának, Gregoryt egyre erősebben kezdte gyötörni a kérdés: vajon milyen gyakoriságot jelent majd ez a „későbbiekben”?

Amikor megpillantotta a mellette álldogáló tengerészt, aki ki tudja, hogy miért, nem vágott át a tömegben, hogy visszatérjen hajójá-

Lexikon: Haklik Norbert (Brünn, Csehország, 1976) író, kritikus. Ózdon született 1976-ban. Az ELTE Tanárképző Főiskola Karán szerzett magyar-angol szakos diplomát. A Napi Magyarország és a Magyar Nemzet újságírójaként dolgozott. Szépprózát gimnazistakora óta publikál, az utóbbi években bőséggel közöl recenziókat is, különös figyelmet fordítva a szomszédos népek kortárs irodalmára. Eddig Móricz Zsigmond-ösztöndíjjal, Hajnóczy Péter-ösztöndíjjal, Greve-díjjal ismerték el, mindemellett a Kortárs 2015-ös kritikapályázatának első díjasa. Egy gyermek édesapja. 2006 óta Csehországban, Brünnben él. Következő novelláskötete, amelyben a Magyar Írószövetségnek az 1956-os Emlékére kiírt, Szavakban lobog című pályázatának második díjával elismert, itt közölt írás is szerepel majd, 2017 tavaszán jelenik meg a Scholar kiadó gondozásában, *Amerikai palacsinta* címmel. F. m.: *A Mennybemeneteli Iroda és más történetek* (1998), *Világvége Gömörhúcon – Magyar Kalendárium* (2001), *Big Székely Só* (2006), *Egy Duna-regény anatómiája* (2013).

ra, Gregory úgy vélte, a férfi késlekedése jel, amely felismertetni hivatott vele az egyetlen lehetőséget, amivel elérheti, hogy soha többé ne kelljen megválnia gyermekétől. Amikor majd megállapodik New Yorkban, írni fog egy levelet volt hitvesének, amelyben tudatja vele, hogy fiacskájuk jól van, ha bőségben nem is, de biztonságos körülmények között él, és semmiben sem szenved hiányt, s ha volt asszonya készen áll arra, hogy a múlt sérelmeit maguk mögött hagyva újabb kísérlet tegyenek a közös életre, ő boldogan megvásárolja és postázza a címére az Amerikába szóló, egyirányú hajójegyet.

Amikor a nagypapjától megörökölt zsebórával is meg kellett taldania a fizetséget, nem sokáig habozott. Nem lett volna képes észérvekkel megindokolni, hogy miért, de valahogy tudta: az óra elkerülhetetlenül megtalálja majd a visszatat oda, ahová való.

Brian O'Donahue hamarosan átkozni kezdte a pillanatot, amikor elfogadta a zsebórát a férfitól ahelyett, hogy Coffey tanácsát követve a parton maradt volna. A péntekre virradó éjjelen rémálmok gyötörték, mintha az utcán, hanyatt heverve, tagjait mozgatni képtelen nézné végig, ahogy egy hatalmas épület összeomlik a csillagfényes égbolt alatt. Szombat reggel egy szemhunyasni alvás nélkül, morgórn jelentkezett szolgálatra, s bár egy törött villanykörtén kívül más javítanivaló nem akadt a nap során, mégis úgy hanyatlott az ágyba este, mintha az egész napot végiggüröcölte volna. A zsebóra néha mázsás súlyként nyomta a mellkasát, ha pedig terhe egy-egy pillanatra enyhülni látszott, akkor meg idegesen kapott belső zsebéhez, ellenőrizendő, nem vesztette-e el valahol. Amikor vasárnap éjjel, röviddel éjfél előtt meghallotta a hosszú, háborzongató zajt – mintha valaki egy fémlémez szakított volna ketté dermesztő lassúsággal –, aztán Smith kapitány összehívta a legénységet, már tudta: átkot vont a saját fejére azzal, hogy a queenstowni kikötőben megismert férfin és kishíán akart nyereszkeszteni. Valahogy muszáj meg nem történné tennie az akkor elkövetett hibát, de legalábbis a zsebórától meg kell szabadulnia, hogy átkát, amellyel most minden jel szerint őt sújtja, másvalakire ruházza át.

O'Donahue elrohant a postaterem mellett, ahol néhány tisztviselő éppen a levélcsomagokat próbálta volna menekíteni az egyre növekvő víz elől. Ráfordult a szalon felé vezető folyosóra, s majdnem belerohant a szemközti irányból érkező fiatalemberbe. Karján a fiúcska most is édesdeden aludt, tudomást sem véve arról, hogy az elsüllyeszthetetlennek mondott Titanic éppen haláltusáját vívja.

O'Donahue remegő kézzel húzta elő belső zsebéből az órát, s a férfit felé nyújtotta:

– Fogja és vigye innen, nem kell az átkozott órája!

– Az órát megtartja – tolta el a kezét egy ha-

tározott mozdulattal a fiatalember. – Ha jóvá akarna tenni valamit, akkor megmondom, mit csináljon. A fiamnak meg kell menekülnie. Nem vagyunk az utaslistán, jegyünk nincsen. Amíg itt rend van és szervezeten mennek a dolgok, arra sincs esélyem, hogy feljussak vele a fedélzetre, nem hogy még helyet is szerezzek neki egy mentőcsónokban. Amikor pedig, azt hiszem, hamarosan elszabadul a pokol, s csakis az dönt majd, ki az erősebb, reményem sem lesz úgy átverekednem magam a tömegen, hogy az ő épségét is megóvjam. Magának a legénység tagjaként biztosan lesz lehetősége arra, hogy helyet kapjon az egyik mentőcsónokban. Vigye magával a fiamat. Hadd élhessen.

O'Donahue egy pillanatig tétozódott, aztán remegő kézzel visszagyömöszölte a zsebórát a belső zsebbe, megragadta a kishíút, s amilyen gyorsan csak az egyre feljebb kúszó víz engedte, elcapatott vele a Szalonszintről a C fedélzetre vezető lépcsősor felé.

Mielőtt még a lépcsőkhöz ért volna, egy hirtelen ötlettől vezérelve belépett az egyik, távra-nyitva hagyott ajtajú kabinba. Előhúzta a kabátjából az órát, a kishíú nyakába akasztotta, és szorosra gombolta fölötté az aprócska felöltőt.

– Ha el kell, hogy veszejtsen valakit ez az átkozott szerkezet, akkor te legyél az.

Harminc-egynéhány utassal ereszkedett a tízes számú mentőcsónak a jeges víz felé, egyre távolodva a kétségbesett sikolyokkal és a helyért küzdők szitokszavaival hangos fedélzettől. Hirtelen egy férifalak jelent meg a korlátan a csónak fölött. Elrugaszzkodott a hajótesttől, zuhantában lábát előrelendítette, mintha úgy akarta volna intézni, hogy hanyatt érkezzon célba, miközben aprócska csomagot szorított a mellkasához.

A mentőcsónak eléggé foghíjasan volt megtöltve ahhoz, hogy az utasok gyorsan odébb húzódhassanak onnét, ahová a férfi zuhanása tartani látszott. Maga a tengerész nem volt ennyire szerencsés: bár alteste a keresztirányú padok egyikén landolt, tarkója nagy recsenéssel csapódott neki a csónakperemnek. O'Donahue tekintetében mintha egyetlen pillantás alatt beléfagyott volna az atlanti égbolt csillagainak tükörképe.

– Nicsak, egy kisbaba – fejtette ki a csomagot az egyik asszony a tengerész-karbantartó karjaiból, és szoroson magához ölelte a békésen szundikáló fiúcskát.

Ekkor a férfi utasok egyike lépett a szerencsétlenül járt tengerész testéhez.

– Segítsen valaki, fordítsuk bele a vízbe. Hamarosan minden talpalatnyi helyre szükség lesz a még eleveneknek.

A kishíút ölelő asszony nem esküdött volna meg rá, hogy nem látta süllyedni-emelkedni a tengerész mellkasát, mielőtt a test belecso-bant volna a tengerbe.

Amikor másnap reggel fél nyolckor a tízes

számú mentőcsónak utasait a Carpathia fedélzetére segítették, dr. Lengyel Árpád hajóorvos örömmel állapította meg, hogy az egy év körüli kishíúnak, akit a túlélők elmondása szerint úgy dobott valaki a víz felé ereszkedő csónak után, az enyhébb meghülésen kívül nem esett komolyabb baja. Látván, hogy a fiúcskával nem érkezett hozzátartozó, úgy rendelkezett, hogy saját kabinjában szállásolják el addig, amíg övéi is elérik a hajót, s keresni kezdik a gyermeket. Dr. Lengyel nekikészülődött, hogy légzését megkönnyítendő pálinkával kenje be a fiúcska mellkasát. Amint kigombolta a kishíú ingecskejét, megpillantotta alatta a zsebórát. Leigazította a gyermek nyakáról az óraláncot, aztán felpattintotta a rugós fedélet. *Itt élned, halnod kell. Michal Czarnowski 1849*, sillabizálta ki félhangosan a régies kalligráfiával vésett feliratot, aztán rámosolygott az ébredező fiúcskára:

– *Witaj, Maleństwo!* Vagy inkább szervusz, kicsi földim?

A hétszázöt utas között, akiket aznap reggel sikerült a Carpathia fedélzetére menekíteni, senki nem akadt, aki egy év körüli kishíú után kérdezősködött volna. Miután három nappal később a Carpathia behajózott a New York-i kikötőbe, s lassan szétoszlott a túlélők, rájuk váró szeretteik, valamint a sajtófotósok és újságírók sokasága, dr. Lengyel Árpád megkérte Rostron kapitányt, hogy egy órácskáig viselje gondját a fiúcskának, amíg ő kiszellőztetendő a fejét tesz egy rövidke sétát, s közben kigondolja, hogy mihez kezdjenek a gyermekkel. Amikor a hajópallóról a parta lépett, egy középkorú párt látott közeledni, arcukon a kétségbeeséssel viaskodó reménykedéssel.

– *Could you please help us, Sir?* – kérdezte a férfi, az angol szavakat markáns akcentussal ejtve, amelyet dr. Lengyel rögvést felismert.

– *I will do my best*, de nyugodtan folytassák magyarul. Dr. Lengyel Árpád vagyok.

– Halász Antal és a nejem, Amália. Az unokaöcsémet keressük, Halász Józsefet. Brit útlevelemmel regisztrálhatott, abban Joseph Fisher szerepel. Tizenegy hónapos kishíúval, Mátyással szállt a hajóra.

Dr. Lengyel Árpád tekintete egy pillanatig a távolba révedt, aztán a házaspárhoz fordult:

– Várjanak itt, nemsokára visszajövök!

Pár perc múlva dr. Lengyel ismét a hajópallóra lépett, karjában a fiúcskával. Amint meglátta a házaspárt, a kishíú felgyögött, s mosolyra húzódott a szája.

Halász Antal és felesége, Amália visszamosolyogtak rá.

Dr. Lengyel szólalt meg elsőként.

– Bemutatom önöknek Halász Matyikát.

A bombatámadás után néhány nappal a szolnoki, református lelkész közbenjárására Budapesten, a kamaraderdei Erzsébet Árvaházban helyezték el a kishíút. A tanító, Böbe

néni a hadiárúval Sajtár cicát is az intézmény lakójává fogadta. Úgyis csak ez a kis jószág maradt meg neki, hogy emlékeztesse a jobb időkre, indokolta döntését a pedagógusnő, aki a tanórákat követően a ház körüli munkákkal, valamint a tizenkét holdnyi barackossal járó teendőkkel foglalta el az intézmény lakóit. Mindig „Kisfiam”-nak szólította az árvákat, amikor villanyoltás előtt betakargatta őket. Böbe néni tévedett, amikor úgy vélte: egyedül a kiscica emlékezteti a kisfiút arra, hogy minden borzalom dacára is van a világban rend és folytonosság. A fiú ugyanis a balvégzetű júniusi naptól kezdve mindig magánál hordta a Czarnowski nevű amerikai vadászpilóta által reá hagyott zsebórát. (A gyermek az órafedélbe vésett lengyel családnévvvel azonosította a repülést, pedig ha azon a reggelen kiügyeskedé a vérázattal trikó alól a katona nyakában lógó dögcédulát, akkor láthatta volna, hogy a Matthew Fisher név áll dombornyomással a fémlapocskán.) Elegendő volt a markába zárnia a fémszerkezetet, hogy tudja, neki feladata van az életben. Arról álmodott, hogy egyszer majd átszeli az óceánt, felkutatja a Czarnowski családot, odaajándékozza nekik a zsebórát, s elbeszéli, hogyan mentette meg fiuk halála az ő életét: ha nem csalja a gép roncsához a kíváncsiság, hanem inkább hazasiét, hogy szüleivel várja ki a légiriadó végét, akkor minden bizonytal

ő is ott veszett volna a Nyúl utcai romok alatt. Sajtárt és a zsebórát is magával vitte a kisfiú, amikor a bombázások megszapordtával a kamaraerdei árvaház lakóit a Magyar Vöröskereszt az ország biztonságosabbnak vélt, nyugati vidékeire telepítette. Böbe néni nem tartott velük. Mint mondta, mielőst eléri a fővárost a front, úgyis bőséggel lesznek újabb hadiárúvák, akikről majd gondoskodnia kell.

A fiú tizenegy esztendővel később, 1956. október 25-ének véres csütörtökén látta viszont ismét a Böbe nénit. Néhány egyetemistársával érkezett a Kossuth térre, s a lyukas zászlóval fellobogozott szovjet tankhoz próbált közel férközni, hogy ő is kezet rázhasson a tüntetőkkel barátkozó katonákkal, amikor az idős hölgyben, aki egy papírzacsokból pogácsával kínálta a páncélosokat, hajdani tanítónőjére ismert.

– Böbe néni! – kiáltott az asszony felé, az utolsó szótagot azonban elnyomta a hirtelen felropogó gépfegyversorozat. Végigszántottak a téren a lövedékek, leterítették a szovjet katonákat, megtizedelték a pár pillanattal azelőtt még a harcokosi körül örvendező tüntetőket, s amikor a fiatalember a tank mögött fedezékre lelve körbenézett, Böbe néni kicsavarodott testét is megpillantotta egy jókora vértócsa közepén. Felragadta az egyik szovjet katona teteme mellől a géppisztolyt, s a páncélos takarásából löni

kezdett a Földművelésügyi Minisztérium tetején felvillanó torkolattűzek felé.

A fiatalember a Fertő tó egyik csatornájában, derékig érő vizében gázolt a szemközti oldalon hajladozó nádas felé. Jobbjával erősen szorította a zsebórát, mintha abból próbált volna erőt meríteni ahhoz, hogy megtegyje az utolsó pár métert az osztrák oldalig. Hátulról érte a géppisztolysorozat. Tett még néhány tétova lépést, aztán arccal előre a vízbe hanyatlott. Az utolsó kép, amelyet kihunyóféltben levő tudata még képes volt rögzíteni, az volt, hogy zsidbadó markából kihullik a zsebóra, és süllyedni kezd a tófenék felé.

A holttestet a hullámok lassan a túlparti nádasig sodorták.

Az óra belevackolta magát az iszapba, lépésnyire a határ láthatatlan vonalától a magyar oldalra.

Ott maradt, ahol a haza van. ➡

(Haklik Norbert írása az Írószövetség Szavakban lobbó címmel meghirdetett novellapályázatának második helyezettje.)

ANTAL BARNABÁS MAGYAR ZSOLTÁR

könyörgés
a fenyő alatt
a múlt árnya
kívül csupa lábnyom
benn lyukas álom
páravirága

fénykőd páraszárny
magánya szikkadó árka
fű lomb siratása
szárazdörgés levegőpagoda
mélyén rejtőző kaloda
pergése
terméketlen vajúdása

álomkaput átlépő lárva
halott világa
mozdulatlan árnykörü pára
márványhomálya
gömbölyű tájba
hová a remény virulása
hová a sziszegés a kert alól
a remény meg a sziszegés hangja
összecseng száraz szél szövő át
homok kő pusztaság
se harmat se páralomb se eső
lebegő lángtemető homoklepedő
aszály birodalma

hangok mímelése
lobogás láztükre
hullámverés és sírás emléke
a kert pokla
üregekből sugarakból nem árad
derűs árny csak hiány
fütyülő irány az út
kifut alóla

bárhová lép lyukas a kép
a tánc a futás a nevetés
emlékalakja
a természet halotti maszkja
hamuszürke ég láng csipkefátyla
néma jelbeszéd
csontok imaháza homokvár imaháza
termékenység siratása
visszhangja a csobogásnak felhőknek
visszhangja a szónak
szárnyak álomalakja
üresség gömbölyű partja
várakozása

tarokkfigurák
pusztulás és erő
képzelt asztalon a kártyavető
teríti lapjait
csontok közt száraz zörgés
szélköpeny lobog
por és homok lebeg
homokköpeny meg száraz zörgés a kert

formátlan függöny fönt s lent
rejtőzködő út remegése
némaság éke
vonuló hullám a gyász feketén
fellobogozott homokszekerén
időtlen a fény futása
halotti tánca
kint üres árnyak néma kert
bent a forrás erdei kékje

fuvolák halála
örzi az elnémulókat
lángba bezárva homálykalodába
sehol sincs tájba
hajolnak

elvérik az ének
elúrhodik a halál meg a homály
szikes kertje
adj vihart Uram
gyönyörű vihart
vess a szelekbe

LYUKASÓRA OLVASÓI LAP
XXV. évfolyam, 7. szám. 2016/7.

A szerkesztőbizottság tagjai:
**Alföldy Jenő, Ágh István,
Bertalan Tivadar, Czigány György,
Dobai Péter, Gyulai Líviusz,
Iancu Laura, Kalász Márton,
Rózsássy Barbara,
Szakonyi Károly, Tóth Éva**

Főszerkesztő: **Sághy Ildikó**
Főmunkatárs: **Szakonyi Károly**
Művészeti vezető: **Kő Pál**
Művészeti szerkesztő: **Réti Attila**
Olvasószerkesztő: **Pécsi Tibor**
Rovatvezető: **Ughy Szabina**
Titkárságvezető: **Őri-Kiss Gyöngyi**

Szerkesztőségi postacím:
1052 Budapest, Városház u. 7., fsz. 15.
Telefon: 233-6952.
Mobil: 06-20-465-9232.
E-mail: iroegy@gmail.com.

Kiadja: **Magyar Írók Egyesülete**
Elnök, kiadóigazgató: **Szakonyi Károly**

Nyomdai kivitelezés:
Pharma-Press Kft.
1037 Budapest, Vörösvári út 119–121.
Felelős vezető: **Dávid György**

Terjeszti: Magyar Posta Zrt.
Hírlap Üzletága és regionális társaságai.
Előfizetésben megrendelhető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, www.posta.hu WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, telefonon 06-1-767-8262 számon, levélben a MP Zrt. 1900 Budapest címen. Külföldre és külföldön előfizethető a Magyar Posta Zrt.-nél: www.posta.hu WEBSHOP-ban (<https://eshop.posta.hu/storefront/>), 1900 Budapest, 06-1-767-8262, hirlapelofizetes@posta.hu
Előfizetési díj: fél évre 1320 Ft, egész évre 2640 Ft
Egy példány ára: 450 Ft
Megjelenik: kéthavonta

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

LEXIKON

HIC ET NUNC – ITT ÉS MOST

PRO FUTURO – A JÖVŐÉRT

ESCA DEORUM – ISTENEK ELEDELE

PRO BONO PUBLICO – A KÖZJÓÉRT

VESTIBULUM – ELŐCSARNOK, BEJÁRAT

TARTALOM

Kiállítás az egykori ozorai
Nagyvendéglőben **B/2**

Szakonyi Károly: Mécsesek fénye **1**

Alföldy Jenő: Orosz István versei elé **2**

A HÓNAP KÖLTŐJE **Orosz István 3-5**

Kodolányi Judit: Ozora és a pusztá

Illyés Gyula szemével **6-9**

Ughy Szabina: Beszélgetés

Pröhle Gergelyvel **10-11**

Báger Gusztáv versei **12**

Szakonyi Károly: Olvassuk újra!

A mérleg nyelve **12**

Páskándi Géza novellái **13-14**

In memoriam **Csoóri Sándor 15**

Tornai József versei **15**

Kő Pál: Búcsú Bencsik mestertől **16**

Bencsik István és tanítványai tárlata

a Mücsarnokban **17**

Hatvan év múltán **18**

Komoróczy Emöke:

Tamási Lajos kötetéről **19**

Murányi Sándor Olivér: Jágó **20**

Tóth Éva: Katarzis **20**

Kiállítás Nagycenken,
a Széchényi-kastélyban **21**

Ughy Szabina: Kérdések

Szentmártoni Jánoshoz **22-23**

Haklik Norbert: Ha eljön az idő **24-27**

Kiss Adél és Oláh Mátyás László

kiállítása a H13 Galériában **B/3**

KÜLÖNSZÁM:

Szakonyi Károly:

'56 október 23-dika 17 óra **2-5**

Sághy Ildikó:

Az '56-os emlékévként alkalmával **6-7**

Írók a forradalomban – kiállítás **8-12**

Kossuth tér, 1956. október 25-e,

Riport **Ágh Istvánnal 13-15**

Gérecz Attila: Sorsod művészete **16-17**

Vathy Zsuzsa: Klauzál tér 56' **18-21**

Gülch Csaba:

Győr – Mosonmagyaróvár 1956 **22-28**

Sághy Ildikó: Visszaszámlálás **29-31**

'56 gyermekszemmel **32-34**

Nagy Gáspár versei **35**

Szerencsés Károly:

Jöjjenek a fiatalok! **36-37**

Ugrin Aranka:

Notesz a kartondobozból **38**

Tamási Áron: Napló, 1956–1957 **39-43**

Orosz István: Szocreál **44-46**

Németh László:

A magyar forradalomról **47-49**

Páskándiné Sebők Anna:

Az erdélyi magyarok viszonya az

'56-os forradalomhoz **50-53**

Dávid Gyula: Páskándi Géza

kortársai között **54-57**

Kő András: Melbourne, 1956 **58-69**

A Nagy Imre-per, 1958 **70-79**

Szerencsés Károly:

A Nagy Imre-per margójára **80-81**

Kiss Dénes: Velünk vagy ellenünk **81**

Gál Vilmos: Eltitkolt művek

'56-ból **82-84**

Falusi Márton: Gondolatok

a Szélfűtta levél bemutatójára **85-87**

Csete Örs: Ötvenhatos barátaink **88-89**

Csontos János: '56 ősze

a Képzőművészeti Főiskolán **90-92**

Egy pesti lány nyomában **93**

Seres Gerda: Négyen a halálra szántak

közül **94-96**

Kiállítás Mosonmagyaróváron **97**

Gulyás János: Civil jelentés **98-99**

Ilyen nagy dolog a szabadság?

PIM **100-101**

1956 jelenléte a magyar

játékfilmekben **102-110**

Filmképek és életképek **B/3**

A forradalom festője **B/4**

Kedves Olvasóink!

Kérjük önöket, hogy támogassák a Lyukasóra folyóirat megjelentetését előfizetéssel vagy alkalmoszerű támogatással! Bankszámlaszámunk: Kereskedelmi és Hitelbank 10200940-21519541-00000000. Ha erre a bankszámlára, nevük és címük feltüntetése mellett befizetik az éves előfizetési díjat, vagyis a 2640 forintot, a szerkesztőségből folyamatosan megküldjük önöknek a Lyukasóra aktuális számait. Előre is köszönjük, üdvözlettel: a Szerkesztőség.

Nemzeti Kulturális Alap

A MEGJELENÉS
TÁMOGATÓI

- Emberi Erőforrások Minisztériuma
- Nemzeti Kulturális Alap
- Pest Megyei Kormányhivatal
- Szerencsejáték Zrt.
- Ferencváros Önkormányzata
- Körmendi Galéria
- Márkus Antikó Bt.

Számunkat Bencsik István munkáival, Orosz István rajzaival, az Illyés Gyula-kiállítás dokumentumaival, az Írók a forradalomban kerítéskiállítás képanyagával, Simon József kanonok mosonmagyaróvári dokumentumfotóival, Szerencsés Károly családi dokumentumfotóival, az EPS Produkciós Iroda dokumentumfilm-anyagával, a Magyar Nemzeti Múzeum kiállításának képanyagával, Csete Örs felvételeivel, Kékesi Attila filmképeivel, a mosonmagyaróvári kiállítás képeivel, Gulyás János dokumentumfilm-anyagával, a Petőfi Irodalmi Múzeum kiállításának képeivel, magyar játékfilmek archív képeivel és a Lyukasóra folyóirat archív anyagaival illusztráltuk.

KERTEK ÉS MŰHELYEK BENCSIK ISTVÁN ÉS TANÍTVÁNYAI

KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN

Cikkünk a 17. oldalon

1

1. Böszörményi István:
Möbius-szalag
2. Nyári Zsolt:
Napkerék
3. Rezsonya Katalin:
Terepasztal
4. Bencsik István:
Randevú XV.
5. Bencsik István:
Randevú X.
6. Menasági Péter:
Napkút

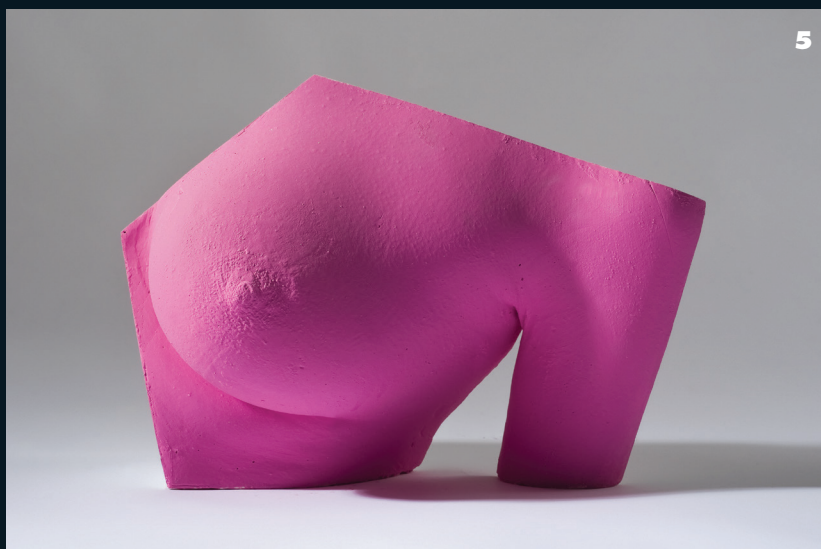
2

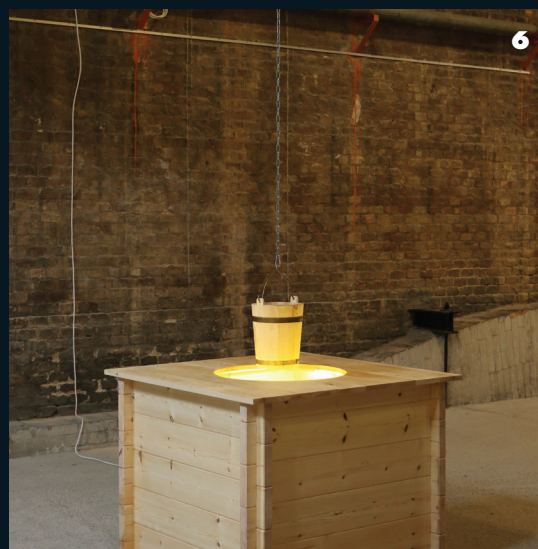
3

4

5

6

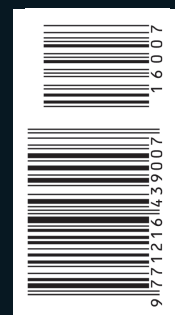

Enteriőrképek a kiállítás termeiről

REJT/JEL/KÉPEK '56
A
FORRADALOM
TITKOS
MŰVÉSZETE

KIÁLLÍTÁS
 A MAGYAR NEMZETI
 MÚZEUMBAN

Cikkünk a különszám 82. oldalán

Ár: 450 Ft